

Sfântul „Gheorghe – Vechi” Biserica Sfântul Gheorghe-Vechi. Gravură în lemn, 1841

Dumitru Manolache

BUCUREȘTIUL, ORAȘUL SACRU ÎNTEMEIAT DE PĂSTORUL BUCUR

În secolul al XIX-lea, observându-se că orașele românești nu sunt proiectate după planuri similare celor din vestul sau centrul Europei, s-a afirmat că acestea sunt doar niște sate care prin expansiune s-au tot mărit ajungând în timp la o dimensiune și o demnitate urbană. Același lucru s-a spus și despre capitala României. În realitate, Bucureștiul este un oraș întemeiat pe o viziune de sorginte sacră, asemenea altor orașe sfinte și locuri de pelerinaj din lume, din moment ce legendarul cioban Bucur a zidit o biserică pe locul unde își păstora oile. Această idee a fost lansată la începutul anilor '90 de către regretata arhitectă Dana Harhoiu, fiind însă ignorată sistematic. Ipoteza domniei sale este preluată, adâncită și susținută cu argumente tulburătoare de către o mână de cercetători și specialiști, printre care se numără și arhitectul Șerban Popa, care ne-a argumentat convingător viziunea arhitectei Dana Harhoiu.

După căderea paradisiacă, omul a devenit fundamental legat de drum. Încă din momentul în care a făcut primii pași pe pământ, el și-a început propria călătorie pe calea reîntoarcerii spre casa Tatălui său. Astfel drumul devine o metaforă, o oglindă a vieții noastre. Aflăm din Pateric că un avva a spus că sfârșitul lumii va fi atunci când nu va mai fi cărare de la om la om. Arhimandritul Nectarie Șofelea, starețul Mănăstirii Radu Vodă din București, menționa într-un articol parafrazat de noi mai sus că „străzile dintr-o cetate sunt, poate, cele care redau cel mai bine raportul dintre

cultura memoriei și memoria culturii”, iar onomastica acestora „arată modul în care o societate își gestionează și își organizează amintirile colective, evenimentele semnificative și tradițiile care definesc identitatea sa”. Cuvioșia sa nu se arată deloc surprins că Cetatea lui Bucur ascunde în denumirile străzilor sale o bogată moștenire culturală și spirituală, o onomastică eclesială. „Când străbatem străzile Bucureștiului, nu facem doar o călătorie prin istorie, ci și printr-un univers eclesial, care definește identitatea acestor locuri. Fiecare nume de stradă poartă cu el nu doar povestea urbană a localității, ci și o încărcătură spirituală, reflectând influența Bisericii și a valorilor sale asupra comunității”, preciza cuvioșia sa.

Șerban Popa se numără printre arhitecții care, contrar multor opinii, susține ideea că Bucureștiul este un oraș întemeiat, citez, „de o entitate spirituală superioară, într-un loc sacru, traversat de «Axis mundi», singurul oraș sfânt care ființează ca și capitală a unei țări creștin-ortodoxe, de la răscrucea Europei”.

„La începutul anilor '90, o arhitectă, trecută între timp la cele veșnice, Dana Harhoiu, semnală lucrul acesta într-un excepțional studiu, «București, un oraș între Orient și Occident», din care voi cita un pasaj definitoriu: «În anul 1761, călugărul franciscan Blasius Klainer consemnează pentru prima oară în scris tradiția despre întemeierea orașului București de către Bucur, ciobanul care a zidit o biserică pe locul unde-și păstora oile». Romantismul secolului al XIX-lea a interpretat această tradiție, aproape în exclusivitate, în legătură cu viața pastorală la români. Abia perspectiva mitico-religioasă a lui Mircea Eliade a restabilit dimensiunea mitică a acestei tradiții și a identificat în Bucur păstorul pe precursorul cunoscător al semnelor, sortit să vadă în emergența cosmică a locului întruparea unei energii spirituale superioare. Deși în studiu nu se precizează explicit acest lucru, în opinia mea, și aproape cu certitudine și a autoarei, Bucur păstorul este Mântuitorul Însuși. Alegoria legendei este de altfel evidentă cât timp nașterea Bucureștiului, la 1459, aproape coincide cu căderea Constantinopolului, la 1453”, ne-a mărturisit domnul Șerban Popa.

Dana Harhoiu (10 martie 1951 - 29 septembrie 1992) a fost o prezență remarcabilă în comunitatea arhitecților prin distincție și prin ardoarea gândului pe care-l exprima. Născută la Cluj, a urmat cursurile Liceului „Emil Racoviță” și, din 1969, ale Facultății de Arhitectură din cadrul Institutului Politehnic. Studiile de specialitate le-a continuat apoi la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București. După absolvire a lucrat timp de opt ani la Institutul de Proiectare Județean Cluj. Stabilindu-se definitiv în București

în 1979, și-a desfășurat activitatea de arhitect în cadrul Atelierului de Urbanism al Institutului „Proiect București”, unde s-a remarcat prin preocupările sale legate de oraș și de istoria lui. În 1990, a obținut o bursă de studii pentru un an la Paris, acordată de statul francez. În această perioadă s-a documentat și a cercetat intens urbanismul Parisului în epoca lui Napoleon al III-lea și a baronului Haussmann, dar și orașul Istanbul în secolul al XVIII-lea, aceste două capitale fiind principalii termeni de referință necesari pentru a explica evoluția modernă a Bucureștiului. Reîntoarsă în Capitală în decembrie 1991, și-a continuat cercetările și a elaborat o teorie originală privind nașterea și evoluția urbanistică a Bucureștiului. Ea a lansat pentru întâia oară ideea că această așezare a fost concepută de la început ca oraș, și nicidecum ca un sat devenit urbe, cum susținuseră și susțin încă mulți cercetători, istorici ai urbanismului și ai arhitecturii din România. Cartea Danei Harhoiu reprezintă un moment de răscruce în cercetarea referitoare la urbanism în România. Printre multe date, informații și ipoteze se regăsesc și acelea care susțin că la baza nașterii și dezvoltării Bucureștiului stă o gândire urbanistică, aceasta având ca punct central Biserica „Sfântul Gheorghe Vechi”, în jurul căreia s-au dezvoltat în cercuri concentrice enoriile, ca subunități administrative, care aveau în centrul lor bisericile și mănăstirile care împreună cu curtea voivodală reprezentau rețeaua de puncte fixe ale orașului. Așadar, „principiul de organizare teritorială a orașului era cel al unității parohiale, iar expresia simbolică și formală a acestora în structura urbană a timpului era apanajul exclusiv al bisericilor, verticale ale orașului cu monumentalitatea lor punctată (...). Aceste cercuri concentrice exprimă una din componentele de bază ale schemei geometrice (...) în virtutea căreia s-a luat în posesie teritoriul și s-a dezvoltat orașul post bizantin și fanariot până la începutul secolului al XIX-lea”, după cum susține arhitecta Harhoiu în cartea sa.

BISERICILE, VERTICALELE ȘI MONUMENTALITATEA PUNCTATĂ A URBEI

Dacă Bucureștiul este întemeiat de o entitate spirituală superioară într-un loc sacru, după cum susține arhitectul Șerban Popa, ne putem imagina că în pofida părerii aproape unanime privind caracterul aleatoriu al nașterii sale, orașul devenit capitală s-a constituit în baza unei viziuni ordonatoare. Devine astfel evident faptul că Bucureștiul nu a fost un sat mai mare care a luat naștere întâmplător și s-a dezvoltat

apoi haotic. Ci, așa cum ne lămurește Dana Harhoiu, „principiul de organizare teritorială a orașului era cel al unității parohiale, iar expresia simbolică și formală a acestora în structura urbană a timpului era apanajul exclusiv al bisericilor, verticale ale orașului, cu monumentalitatea lor punctată”, ipoteză susținută și de Șerban Popa, care spune: „Cartierele erau delimitate de străzi, iar centrul unui asemenea sector administrativ era reprezentat de lăcașul de cult eponim. Se poate obține astfel o interesantă rețea virtuală de cercuri în măsură să deseneze structura orașului sugerând o posibilă dirijare a planimetriei (...). Urmărind în continuare această geometrie, se poate constata că dispunerea bisericilor (verticale ale orașului și singurele care se supun orientării sacre pe cercuri concentrice) respectă cu strictețe această centralitate”.

Întrebat ce l-a determinat să-și însușească și să încerce să ducă mai departe tezele Danei Harhoiu, arhitectul Șerban Popa ne-a precizat:

„Confirmarea ideilor privitoare la sacralitatea orașului a venit atunci când, urmare a propriilor căutări, am descoperit alte argumente care mi se par a fi definitorii. Și anume: Bucureștiul a fost întemeiat la intersecția celor două axe fondatoare ale Europei: axa sud-est/nord-vest sau axa Eurasiei, care reprezintă chiar traseul avansului popoarelor indo-europene. Aceasta susține (chiar și acum) pulsațiile interacțiunii cu dublu sens dintre creștinătate și lumea musulmană, pe direcția New Delhi, Teheran, Tbilisi/Erevan, București, Budapesta, Viena, Strasbourg/Bruxelles, Londra, având drept placă turnantă Marea Neagră; axa sud-vest/nord-est, axa Ortodoxiei, care străbate Atena, Sfântul Munte, Sofia, Bucureștiul, Chișinăul, Kievul și Moscova.

Bucureștiul însuși materializează cele două axe pomenite mai sus: axa sud-est/nord-vest, care este susținută de Calea Moșilor și care traversează chiar centrul ombilical al orașului - Biserica „Sfântul Gheorghe“-Vechi, și axa nord-vest/sud-est, care este definită de cursul Dâmboviței. Intersecția celor două axe se petrece în centrul orașului, în Piața Unirii, practic în centrul triumphiului format de cele trei catedrale mitropolitane ale Țării Românești din decursul vremurilor: Biserica „Sfântul Gheorghe“-Vechi, Mănăstirea „Radu Vodă” și actuala Patriarhie. Adică, acolo unde vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist a sfințit, în prezența Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea, crucea ce trebuia să marcheze locul viitoarei catedrale patriarhale. Acum, Bucureștiul (păstrând și cele două axe inițiale) are cele două axe principale pe direcțiile nord-sud și est-vest. Astfel, axa nord-sud se află pe traseul bulevardelor „Gheorghe Magheru”, „Nicolae

Bălcescu”, „I.C. Brătianu” și „Dimitrie Cantemir”, iar axa est-vest este susținută de Bulevardul „Unirii”. Apoi, numărul principalelor „porți de acces” în Capitala României este, chiar și acum, de douăsprezece. Deși există înrădăcinată în conștiința publică credința potrivit căreia actualul Palat al Parlamentului, fosta Casă a Poporului, ar fi un «simbol al comunismului», un «mastodont totalitar», o «manifestare, în plan arhitectural, a paranoiei ceaușiste», o cercetare mai atentă relevă însă faptul că nivelurile inferioare ale construcției au forma crucii Sfântului Andrei, în vreme ce etajele superioare ale clădirii sunt dispuse în forma literei „H”, inițiala numelui Mântuitorului. În realitate, privită de sus, însăși Casa Poporului - orientată fiind simetric după cele două direcții cardinale - este, în întregul ei, o sfântă cruce”, ne spune acesta.

Remarcând în argumentația domniei sale ipoteza uluitoare că planul Palatului Parlamentului ar purta o evidentă simbolistică creștină, iar clădirea în sine ar reprezenta „o însumare simultană a unui dublu sacrificiu, dat nouă ca încercare rânduită”, cum reiese dintr-o discuție pregătitoare cu Șerban Popa, l-am rugat pe acesta să dezvolte ideea.

„Dublul sacrificiu la care fac referire este cel al demolării spirituale, și cel al reconstruirii sufletești-duhovnicești. Intenția celor ce au gândit construcția, ca simbol al sfidării ateiste, s-a metamorfozat în chip minunat și tainic, prin lucrarea pronie cerești, într-o mărturisire - voluntară sau involuntară, nu știm - de credință a celor care au îndurat urgia unei jumătăți de veac de prigoană”, ne-a mărturisit acesta.

ENORIILE, SAU PAROHILE, FRAGMENTE DINTR-UN MOZAIC SFÂNT

În susținerea ideii că Bucureștiul a fost întemeiat ca oraș sacru pledează și alte argumente. De pildă, nomenclatura eclesială a străzilor nu este doar o simplă listă de denumiri, „ci o cronică a credinței și a tradițiilor care au sculptat acest oraș într-o comoară culturală și spirituală. Fiecare devine astfel un fragment dintr-un mozaic sacru, iar plimbarea prin aceste locuri devine o călătorie atemporală printre rădăcinile spirituale ale cetății lui Bucur”, după cum susține arhimandritul Nectarie Șofelea.

Studiind atestarea documentară a nomenclurii străzilor, cercetătoarea Irina Stănculescu a concluzionat și domnia sa, printre altele, că explicația acestei apariții târzii a unor denumiri folosite în desemnarea căilor de acces din urbe trebuie să aibă în vedere și „un factor de natură spirituală”.

Prima organizare teritorială a Bucureștiului a fost aceea de „enorii”, sau „parohii”, denumiri atestate pentru prima dată la sfârșitul secolului al XVI-lea. Dovadă în acest sens este un document din 18 noiembrie 1590, din timpul domniei lui Mihnea Turcitul, în care este menționată „enoria popei Camino”, sau un altul din același an, în care este precizată „enoria popei Matei”. De la începutul secolului al XVII-lea, apare o nouă denumire pentru aceeași unitate administrativă constituită în jurul unei biserici, intitulată sub influența limbii turce, „mahala”, menționată pentru prima dată într-un act oficial la 18 iunie 1626. (C.C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, p. 352).

„Apariția unei noi comunități ducea la ridicarea unei noi biserici, după care se constituia în jurul ei o nouă parohie. Cu timpul avea loc un transfer de nume de la lăcașul de cult către parohie, care devenea o mahala a orașului. Așa se face că de numele unor hanuri celebre în epocă, printre primele nume de mahalale le găsim pe cele ale sfinților care dădeau hramul bisericilor și pe cele ale unor preoți”, explică și Aurel Ionescu, în volumul „Străzi din București și numele lor”, vol. 3: Personalități ale bisericii, medici și farmaciști, (București, Ed. Vremea, 2014, p. 9).

Celula cartierului, a „mahalalei” bucureștene, a fost deci parohia. În jurul ei s-au adunat casele. De altfel, până în zorii secolului trecut operează acest principiu, pe care îl descoperim și în opera lui Caragiale-tatăl, sau a fiului său, Mateiu. Nu încapă îndoială că toposul Bucureștiului, cu eroii săi, este frecvent unul parohial, cum îl aflăm și în opera lui Ion Ghica sau a lui Nicolae Filimon. Toate acestea reprezintă ecourile acelei capitale postbizantine din secolele XV - XVIII, pe care arhitecta Dana Harhoiu o numește „oraș princiar sacru”. La început, și apoi vreme de secole, Bucureștiul a avut o structură eclezială, care s-a laicizat, ca și în cazul altor orașe de la noi, mult mai târziu decât cele din Apus.

Nu întâmplător urbanistica roșie s-a năpustit asupra bisericilor, și mai ales asupra centrului „simbolic” al Bucureștiului: Dealul Mitropoliei. Se intenționa nu numai desfigurarea, estropierea, ci chiar anularea sa emblematică. „În același an, 1989, scrie arhitecta Harhoiu, se săvârșea la București ultima și cea mai brutală intervenție asupra structurii orașului și se impunea un ax urban arbitrar, al cărui scop nu era decât preamărirea puterii, introducându-se în spațiul orașului acest simbol al totalitarismului, care încerca să înlocuiască un simbol anterior, și anume Mitropolia, mărturie a patru sute de ani de evoluție a orașului București”.

Extinderea urbei „s-a petrecut atât din interior, prin creștere demografică, cât și din exterior, prin

înglobarea în limitele orașului a diverselor comunități rurale din proximitatea târgului, care devin cu timpul mahalale bucureștene. Acest fenomen face ca religiozitatea bucureșteană să cuprindă în egală măsură tipul de pietate al orășanului târgoveț, al boierului cultivat, al voievodului, al clericului, dar și pe cel al țaranului agricultor. Astfel, creștinismul practicat la București este în egală măsură de sorginte teologică și populară. Oamenii se amestecă în bisericile bucureștene, fiecare cu motivațiile, nivelul său de înțelegere și tipul său de sensibilitate, cu toții sub poalele sfinților”, după cum reiese dintr-o schemă antropologică expusă de Vintilă Mihăilescu în studiul său „Bucureștiul antro-po-geografic”.

Un alt argument îl reprezintă pietatea bucureștenilor, care este recunoscută și menționată în mărturiile unor călători străini din secolele trecute. Ei vorbesc despre numărul mare de biserici din oraș, vreo 360, care se aflau ridicate aproape pe fiecare stradă. De pildă, Anton Maria dell Chiaro, secretarul italian a trei domnitori munteni, la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de-al XVIII-lea, notează: „În general, valahii nu sunt prea evlavioși, totuși nu uită să-și facă cruce de câte ori trec dinaintea unei biserici ori a unei icoane, și sunt atât de riguroși observatori ai zilelor de post, că nici nu vor să audă de scutirea lor în timpul unei boli sau altei nevoi”. El remarcă de asemenea prezența icoanelor în case, ca unic „ornament”, începerea ospetelor cu rugăciune, marea atenție acordată Paștelui, Bobotezei, strălucirea slujbelor la marile sărbători, „că în afară de Moscova, nici o țară creștină orientală nu o egalează”, precum și diversitatea obiceiurilor și credințelor sau preocuparea pentru pomenirea morților.

Primul patron spiritual al Bucureștiului a fost, după toate dovezile, Maica Domnului. Chipul ei este reprezentat pe mai multe pecetei ale orașului, care s-au păstrat începând cu secolul al XVI-lea. Patronajul ei a fost perpetuat de ctitorii de toate tipurile. Astfel, privind și ponderea bisericilor puse sub protecția ei, Maica Domnului a fost patroana suverană a Bucureștilor până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Pe măsură ce urbea începea să capete contur, clasa ctitoricească se diversifică, la fel și hramurile. În târg și în împrejurimile sale apar noi lăcașuri de cult puse sub protecția sfinților celor mai populari în Biserica Răsăritului, consacrați încă din antichitatea târzie, precum Sfântul Gheorghe, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul Ierarh Nicolae, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, sau Sfinții Petru și Pavel, dar și al altor sfinți care s-au fixat în timp în evlavia bucureștenilor, precum Sfânta Ecaterina, Sfântul Spiridon, Sfântul Pantelimon, Sfântul Visarion, Sfântul

Haralambie și alți sfinți. Autori mai târzii care au făcut referiri la istoria Bucureștilor ne vorbesc în mod explicit despre cultul sfinților și al icoanelor, despre încrederea în puterea lor de vindecare: „(...) Fiindcă era înaintea tuturor, biserică tămăduitoare de boale și făcătoare de minuni, aci, la «Sfântul Ion» (mănăstirea ce s-a aflat până la sfârșitul secolului al XIX-lea pe locul actualului palat CEC de pe Calea Victoriei n.n.), alerga omul de avea bolnav greu în casă; făcea o sfeștanie sau mai multe apoi, încărcat cu anafură, aghiasmă, mir și cu un șiret de bumbac pe care erau înnodate evangheliile ce se citeau la caz de boală, se înapoia la căpătâiul bolnavului. Mirul i-l pune la cap, anafura i-o dădea să mănânce și aghiasma s-o bea, găitanul cu noduri i-l atârna de gât și bolnavul se însănătoșea, dacă nu se miluia Dumnezeu să-l cheme la Dânsul. Iar pentru cazurile mai speciale de bârcă, preoții de la «Sfântul Ion» mai știau un leac ce nu da greș, și anume făceau pe umflătură semnul crucii cu cerneală” (G. Cruțescu).

O renumită icoană făcătoare de minuni era cea a Maicii Domnului de la Sărindari. Bolnavii importanți trimiteau trăsura la mănăstire după icoană, și aceasta era dusă de egumen însoțit de călugări cu făclii. Lumea bătea mătâni în praful drumului la trecerea convoiului. La cei săraci se ducea o copie a icoanei de către un călugăr simplu.

Colonelul Popescu Lumină lasă un «inventar», al sfinților pe specialități: „Sfântul Stelian de la Biserica Vergu pentru sănătatea copiilor, Sfânta Varvara pentru ca fetele să nu fie ciupite de vărsat, Sfântii Cosma și Damian și Sfântul Mina pentru sănătate, Sfântul Elefterie pentru plămădirea căsătoriile și ușurarea la nașteri, Sfântul Haralambie de ciumă, capul Sfântului Visarion de ciumă și holeră, Sfântul Nicolae pentru sărăcie, Sfântul Spiridon pentru dovedirea hoților”. Aceasta este însă o mărturie târzie, și oarecum nespecifică, fiind ușor de echivalat cu informațiile provenite din calendarele populare.

Trupul neputrezit al Sfântului Dimitrie cel Nou (Basarabov) ajunge la București din inițiativa unui cleric, Mitropolitul Grigorie, cu sprijinul financiar al unui negustor bucureștea bogat, Hagi Dimitrie. În timpul războiului ruso-turc (1768 -1774) un general rus, Peter Salnikov, ridică moaștele sfântului din biserica satului său natal, Basarabov, de pe valea Lomului din Bulgaria, spre a-l adăposti din calea turcilor în Rusia. Ajungând în București, la propunerea mitropolitului, generalul schimbă relicva pe bani, luând cu el doar mâna dreaptă a sfântului pe care o depune la Lavra Pecersca din Kiev. Trupul aproape întreg al Sfântului Dimitrie este așezat în biserica mitropolitană, actuala Catedrală patriarhală. Cultul său va lua o mare

amploare, devenind astfel ocrotitorul spiritual al urbei.

Descoperind această identitate sacră a capitalei noastre, ne întrebăm firesc dacă ideile Danei Harhoiu, sau cele ale arhitectului Șerban Popa sunt cunoscute de confracții domniilor lor, și dacă „Micul nostru Paris” ar putea redeveni un oraș sacru. În acest sens, arhitectul Șerban Popa ne-a precizat:

„Sunt cunoscute, dar sunt ignorate, practic, în totalitate. O parte din ideile pe care le exprim acum au fost prezente, „in nuce” (în mod comprimat, n.n.), încă din 1995 în proiectul cu care am participat la concursul «București 2000», organizat sub înaltul patronaj al președintelui României de la acea vreme. Apoi, ele s-au cristalizat și au fost completate de proiectul cu care am fost prezent la concursul «O idee pentru București», organizat de către Ordinul Arhitecților în 2006. De fapt, dacă mă gândesc mai bine, primele intuiții, mai ales cele legate de Casa Poporului, se regăsesc în proiectul cu care am participat la un concurs organizat de Uniunea Arhitecților încă din 1990, care avea ca temă schimbarea destinației respectivei clădiri. O altă expresie a soluțiilor propuse de mine s-a materializat în proiectul pe care l-am prezentat la concursul «Schimbarea la față a Casei Poporului», desfășurat în 2009, organizat de către o firmă multinațională («Du Pont»), în colaborare cu revista autohtonă de arhitectură «Iglou». Cam de la mijlocul primei jumătăți a secolului al XIX-lea, Bucureștiul a renunțat la caracterul său sacru, fără a dobândi în schimb nici un alt caracter care să-l (re)definească de atunci încolo. Nu a devenit nici un oraș industrial veritabil, nici un centru mondial sau măcar european al afacerilor și comerțului, nici nu a strălucit ca o stea pe firmamentul culturii secularizate. Nu a devenit nici măcar un oraș cosmopolit, în adevărul înțeles al cuvântului, ci doar un oraș fără identitate proprie. Motiv pentru care a și împrumutat o alta, aceea a «Micului Paris», cu care s-a mândrit ca o cenușăreasă ce nu-și cunoaște propria frumusețe. Și încă se mai mândrește. Fapt care, de altfel, se încadrează perfect în spusele lui Nicolae Iorga: «Noi am fost un popor care n-am știut cu ce să ne mândrim, și erau lucruri cu care am fi putut să ne mândrim; și am crezut că ne putem mândri cu lucruri care, privite bine, contribuie să ne umilească». Ceea ce mă face să cred că o schimbare de semn este necesară. Iar identitatea sacră a Bucureștiului poate fi valorificată doar dacă locuitorii lui, în majoritate creștini ortodocși, vor înțelege că trebuie să acționeze pentru a determina autoritățile să pună în practică un proiect care să valorifice moștenirea pe care o avem. Nu să o distrugă cu «autostrăzi suspendate», cu «diametrale», cu «zgârie-nori» sau cu kitsch-uri de felul celor cu care înțeleg să «refacă»

centrul istoric”.

L-am întrebat pe arhitectul Popa dacă poate „proiecta” în limitele unui dialog, un posibil plan care ar reda Bucureștiului caracterul sacru, prin „revenirea la scara omului zidit de Dumnezeu”, cum s-a pronunțat, și iată ce ne-a răspuns:

„Pentru a «proiecta» o astfel de viziune am în vedere următoarele trei principii: a) păstrarea structurii inițiale a orașului, care a luat naștere prin multiplicarea unei unități de vecinătate specifică: parohia. Unitate despre care se vorbește în studiul Danei Harhoiu, și care nu înseamnă nimic altceva decât comunitate a vecinilor (lui Dumnezeu). Parohie care, în timp, s-a (re) definit drept «mahala», adică ceea ce astăzi, pentru noi, este cartierul bucureștean; b) reordonarea spațiului urban după cele patru axe amintite ale orașului, și care, două câte două, sunt diametrele cvasiortogonale ale cercului circumscris urbei; c) completarea și extinderea structurii urbane, prin (re)luarea în posesie de către București a teritoriului adiacent, după un model de creștere circular concentric. Model care, dacă va expanda ca metropolă, va trebui să tindă să se aplatizeze sub forma unui patruleter limitat de localitățile Urziceni, Budești, Videle și Titu. În esență, deci, semnul sub care cred că trebuie reconstruit Bucureștiul este cel al Sfintei Cruci”.

Nu știm când sau dacă vreodată se va materializa visul arhitectului Șerban Popa. Dar putem spune, cu smerenie și speranță, dimpreună cu Mircea Eliade:

„Nu vă lăsați păcăliți de zvonul cafelei și al anticamerelor politice. Căci nu acesta este adevărul București, orașul trăirilor mondene. Funcțiunea Bucureștiului rămâne intactă, chiar dacă noi nu o vedem, întunecați de evenimente. Bucureștiul e menit să ne verifice posibilitățile de creație, de configurare, de afirmare spirituală. Îl putem urî, îl putem disprețui, îl putem compătimi. El își păstrează funcțiunea,

orice am crede noi sau urmașii noștri despre el, pentru simplul motiv că Bucureștiul a fost ales de un păstor cunoscător al semnelor să fie centrul. Și, aici, unde se dau atâtea bătălii, vom afla într-o zi cine putem fi”.

Repere bibliografice:

„Bucureștiul antropo-hagiografic, sau despre bucureșteni și sfinții lor protectori - O secțiune în timp”, revista Bucureștii „Vechi și Noi”, 12.08 2010;

Ciachir Dan, „Tot ce au învățat ultimile generații despre nașterea Bucureștiului e greșit”, DCNews, 28.10 2023;

Ciobanu Cristian, „Cine știe unde-i centru-n București?”, Geografie mentală-lumea din mintea fiecăruia, 12.02.2012;

Eliade Mircea, „București-centru viril?”, 1935

Harhoiu Dana, „București, un oraș între Orient și Occident”, București, Editura „Simetria”, 1997;

Manolache Dumitru, „O ipoteză tulburătoare: Bucureștiul, întemeiat ca oraș sacru”, „Ziarul Lumina”, 21.03 2011;

Pătrușcă Adrian, „București, oraș princiar sacru”, „Evenimentul zilei” 13. 06. 2020,

Pleşu Andrei, „O propunere: Bucureștiul ca centru sacru al lumii, Adevărul”, 06.07.2015;

Revista „București, materiale de istorie și muzeografie XXIX. Dosar tematic: Antropologie și istorie, serie nouă, Editura „2015”;

Arhim. Șofelea Nectarie, „Onomastica eclesială a unor străzi din cetatea lui Bucur”, „Ziarul Lumina”, 16.02 2024;

BUCURESTI, A HOLY CITY FOUNDED BY THE SHEPARD BUCUR

Abstract: The paper details historical details also myths surrounding the creation of the city of Bucuresti, the capital of Romania.

Keywords: Bucuresti, Romania, Bucur, Dana Harhoiu, Stefan Popa
